

II.3. FEJEZET – A ZAJ ÉS REZGÉS ELLENI VÉDELEM JOGI SZABÁLYOZÁSA *

BÁNYAI KRISZTINA **

II.3.1. A zaj és a rezgés káros hatásairól

A környezetvédelem terén az emberi egészséget veszélyeztető tényezők között előkelő helyet foglal el a zajártalom, ami az Egészségügyi Világszervezet (World Health Organization, röviden: WHO) szerint a második legsúlyosabb az egészségre nézve a levegőminőséget követően.¹ A zaj rövid, illetve hosszú távon egészségkárosító hatását általában lebecsülik, pedig magas vérnyomást, kardiovaszkuláris, mentális és pszichológiai problémákat, alvásproblémákat, kapacitásbeli gondokat, halláscsökkenést okozhat, fokozza az agressziót, a stresszt, befolyásolja a légzést és a szívműködést, növeli a szívroham és a cukorbetegség kockázatát, továbbá rontja az anyagcserét, ami akár elhízáshoz is vezethet, de a közlekedés biztonságára is kihat, mivel rontja a reflexidőt. Számtalan olyan egészségügyi probléma alakulhat ki, ami közvetlen vagy közvetett módon ok-okozati összefüggésbe hozható a zajártalommal, ráadásul a károsodás alattomosan, időbeni eltolódással is jelentkezhet. Robert Koch német bakteriológus már a XIX. században kijelentette, hogy a zajjal száz esztendő múlva több gondunk lesz, mint a fertőző betegségekkel.

A zaj napjaink civilizációs ártalmainak egyike, a környezetszennyezés egyik legalapvetőbb és leggyakoribb formája. A zaj az egyén életfunkciójára kihatással bír, szubjektív megítélése mellett az egészségügyi hatásainak mérése és a jogi szabályozási lehetőségeinek oldaláról lehet objektíven megközelíteni, hiszen ami egy koncerten nem zavaró zaj, az a környezetnek már járhat zavaró zajélménnyel, sőt utólagos egészségkárosodást eredményezhet a tartósan kitett egyéneknél.² A 30-35 decibel feletti hangnyomásszint már pszichológiai mellékhatásokkal jár, a 80-90 decibel feletti pedig már átmeneti vagy akár tartós halláskárosodást is okozhat, és különösen hátrányosan hat a gyermekekre, az idősekre és a váltóműszakos munkát végzőkre, mert súlyosan befolyásolhatja az (éjszakai) alvás minőségét. Munkajogi vetületben

---

* Bányai Krisztina: A zaj és rezgés elleni védelem jogi szabályozása. In: Raisz Anikó (szerk.) (2022). *Környezetjog – Különös rész*. Miskolci Egyetemi Kiadó, Miskolc, 156–166.
<https://doi.org/10.53707/2021.ra.kornykul.ii3>.

** Bányai Krisztina, PhD, dr. jur.; Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Főügyészség, főügyészségi ügyész; ORCID: 0000-0003-4941-5410.

¹ <https://apps.who.int/iris/handle/10665/66217>.

² Például a Sziget Fesztivál ellen a környező lakosok hangot adtak nemtetszésüknek mondván nyugalmaikat zavarja a zenés rendezvény. Emellett a zajjal járó tevékenységet végzők körében is akad hosszú távon negatív hatás, lásd például a zenész Sting halláskárosodását, amit valószínűleg a tartós, magas hangnyomásszintű zaj okozott. A zajártalom hatásai egy koncerten belül is tetten érhetők, köztudomású tény ugyanis, hogy a koncert végére a zenész füle „eltompul”, másként hallja a zenei arányokat és az összhangzat akusztikáját.

a munkahelyi zajterhelés is vizsgálható, sőt foglalkozási megbetegedés alapja is lehet a munkahelyen nem megfelelő védelemmel ellátott munkavállaló zaj miatti egészségkárosodása miatt. De munkajogi kapcsolat hiányában is megalapozhat polgári jogi kártérítési felelősséget, amennyiben a zajártalom miatt felelősségre vonható és bizonyítható a károsodás közötti összefüggés. De olyan hétköznapi dolgokra is kihathat, mint például egy ingatlan értéke, ha mondjuk épp felette halad el egy légi folyosó vagy a közelben vasútvonal található. Tehát látható, hogy komoly jogkövetkezményei lehetnek a zajártalomnak. A WHO a zajszennyezettség szempontjából a közúti forgalom, a vasútvonalak, a légi járművek, a szél erőművek és a szabadidős tevékenységek által keltett környezeti zajok tekintetében külön ajánlásokat fogalmazott meg.³

A zaj mellett a rezgés valamely fizikai változás időben bekövetkező változó mértékét jelenti, ami kihatással van az emberi szervezetre. Léteznek mechanikai rezgések, melyek például munkavégzés közben váltanak ki káros hatásokat, így mondjuk egy helikopterpilóta vagy egy fűnyírásra szakosodott munkás is káros rezgésnek van kitéve a munkája során.

A zaj és rezgés káros hatásait jogszabályi követelmények és előírások szabályozásával és ellenőrzésével igyekeznek a jog csökkenteni vagy kiküszöbölni.

II.3.2. A zaj és rezgés elleni védelem szabályozása az EU-ban – a 2002/49/EK irányelv

Az Európai Unió hangsúlyozottan foglalkozik a zajártalmak környezetre veszélyes hatásaival, illetve annak az egészséget károsító jellemzőivel. Az Európai Parlament sürgette az Európai Bizottság témára vonatkozó zöld könyvének⁴ összeállítását, valamint különös intézkedések és kezdeményezések meghatározását egy, a környezeti zaj csökkentéséről szóló irányelvben, továbbá megállapította a különféle zajforrások elhelyezkedésével kapcsolatos megbízható és összehasonlítható adatok hiányát. Az Európai Bizottságnak a jövő zajpolitikájáról szóló zöld könyvének (1996) célkitűzése, hogy senkit ne érjen olyan mértékű zajterhelés, amely a veszélyezteti az egészséget és az életminőségét. Ezt két oldalról lehet megközelíteni; egyrészt a zaj forrása, kibocsátása oldaláról, melynek eszköze lehet például a zaj határértékeinek szabályozása vagy egy differenciált hálózat-hozzáférési díj megállapítása; másrészt pedig az érintettek zajterhelésének csökkentése oldaláról. Ez utóbbi kapcsán kitűnt, hogy nincs egységes értékelési módszer, nincsenek megfelelő adatok az érintettek megfelelő tájékoztatásához annak ellenére, hogy a közösségi jogszabályok foglalkoztak már a zajkeltés különböző területeivel a légi közle-

³ WHO Environmental Guidelines for the European Region (2018).
https://www.euro.who.int/__data/assets/pdf_file/0008/383921/noise-guidelines-eng.pdf.

⁴ A zöld könyvek az Európai Bizottság által közzétett dokumentumok, amelyek egy adott téma európai szintű megvitatására szolgálnak. https://eur-lex.europa.eu/summary/glossary/green_paper.html?locale=hu.

kedéstől a gépjárművek megengedett zajszintjére és kipufogórendszereire vonatkozó szabályozásig.⁵

Ezen igények tükrében született meg 2002. június 25. napján az Európai Parlament és a Tanács 2002/49/EK irányelve (2002. június 25.) a környezeti zaj értékeléséről és kezeléséről. Az irányelv 2002. július 18. napján lépett hatályba, és a tagországok 2004. július 18-ig kaptak haladékot, hogy hatályba léptessék azokat a törvényi, rendeleti és közigazgatási rendelkezéseket, amelyek szükségesek ahhoz, hogy ennek az irányelvnek megfeleljenek.

Az irányelv célja egy olyan közös megközelítési mód meghatározása, amelynek révén elsőbbségi alapon elkerülhetők, megelőzhetők vagy csökkenthetők a környezeti zaj okozta káros hatások, ideértve a zajterhelést is. E körben tehető intézkedések: a) a tagállamok közös értékelési módszereinek alkalmazásával készített zajterképek révén a környezeti zajnak való kitettség mértékének a meghatározása; b) annak biztosítása, hogy a környezeti zajra és annak hatásaira vonatkozó információk a közvélemény rendelkezésére álljanak; c) cselekvési tervek tagállami szintű elfogadása a zajterképek alapján, a környezeti zajnak a szükséges helyeken történő megelőzése és csökkentése érdekében, különösen ott, ahol az expozíciós szintek káros hatást gyakorolnak az emberi egészségre, továbbá a környezeti zaj szintjének megőrzésére azokon a helyeken, ahol az jelenleg megfelelő.

II.3.2.1. Az irányelv fogalommeghatározásai

Az irányelv meghatározza a környezeti zaj definícióját, ami minden, emberi tevékenység révén keltett nemkívánatos vagy káros kültéri hangot, ideértve a közlekedés, a közúti, vasúti és légi közlekedés eszközei által keltett zajt, valamint a 96/61/EK tanácsi irányelvben meghatározott ipari tevékenységek telephelyeiből származó zajt magában foglal. A zajterképezés kifejezés egy meglévő vagy előre jelzett zajhelyzetre vonatkozó adatok zajmutatók formájában történő bemutatásának módját jelenti, feltüntetve a hatályos határértékek megszegésének eseteit, az adott területen a zajhatásnak kitett emberek számát, illetve a zajmutató bizonyos értékeinek kitett lakóhelyek számát az adott területen belül. Stratégiai zajtérkép az egy adott területen belül a különféle zajforrásokból eredő zajnak való kitettség átfogó értékelése, vagy az e területre vonatkozó átfogó zajhelyzeti előrejelzések céljára elkészített térkép. A cselekvési terv a zajjal kapcsolatos problémák és hatások kezelésére kidolgozott terv, ideértve a zaj szükség szerinti csökkentését. A dózis-hatás összefüggés pedig a zajmutató értéke és a káros hatás közötti összefüggés.

A határérték kifejezés a tagállam által meghatározott L_{den} , vagy $L_{éjjeli}$ értéket és – adott esetben – az $L_{nappali}$ és L_{esti} értéket jelenti, amelyek túllépése a hatáskörrel rendelkező hatóságokat zajenyhítő intézkedések bevezetésének mérlegelésére vagy kikényszerítésére készíti; a határértékek a zajok különböző típusai (közúti, vasúti, légi forgalmi eredetű zaj, ipari zaj stb.), a különféle környezeti feltételek és a lakossági

⁵ Erre példaként lásd a gépjárművek megengedett zajszintjére és kipufogórendszereire vonatkozó tagállami jogszabályok közelítéséről szóló, 1970. február 6-i 70/157/EGK tanácsi irányelvet.

csoportok különböző mértékű zajérzékenysége szerint eltérőek; különbözhetnek továbbá aszerint, hogy a már meglévő vagy új helyzetre vonatkoznak (ha a zaj forrása vagy a környező terület használata tekintetében változik a helyzet). A határérték konkrét számszaki adatait a tagállam határozza meg, az uniós jog a közös módszertant írja elő.

II.3.2.2. Az irányelv hatálya és egyes rendelkezései

Az irányelv hatálya kiterjed a beépített területek, a közparkok vagy más, az agglomeráció csendes helyein, háborítatlan vidéki térségek, iskolák, kórházak vagy más, a zajra érzékeny épületekben vagy területeken előforduló zajra. Ugyanakkor nem vonatkozik az érintett személy vagy a szomszédjai által okozott zajra,⁶ a háztartási tevékenységekből származó zajra, a munkahelyeken jelentkező zajra, a közlekedési eszközök belsejében keletkező zajra és a katonai területeken katonai tevékenységek közben keletkező zajra.

A stratégiai zajtérképek készítéséhez két mutatót használnak; az L_{den} a nappal, este és éjszaka keletkezett teljes zajszintet jelző mutató, amely a zajnak való kitettséghez kapcsolódó terhelés értékelésére használatos; az $L_{éjjeli}$ az éjszakai hangnyomámszintet jelző, az alvás megzavarását értékelő mutató. 2005. július 18-ig az uniós tagállamoknak kötelességük volt tájékoztatni az Európai Bizottságot minden vonatkozó hatályos vagy előkészületben lévő határértékről, így az L_{den} és az $L_{éjjeli}$ értékek, és adott esetben az $L_{nappali}$ érték és az L_{esti} zajmutató érték mértékéről a közúti forgalom zaja, a repülőgépek zaja, a vasúti forgalom zaja és az ipari zaj vonatkozásában. Az irányelv közös értékelési módszereket teremtett a zajterhelés felmérésére az akusztikai tervezés, a zajövezetek és a dózis-hatás összefüggés feltárásának érdekében, és lehetővé tette a zaj társadalmakra gyakorolt hatásának az értékelését. Komoly előírásokat tartalmaz a stratégiai zajtérképezésre vonatkozóan, amit előírt szempontoknak megfelelően kell az uniós országoknak elvégezniük a nagyvárosi agglomerációkra, a nagy forgalmú közutakra, vasutakra, repülőterekre vonatkozóan.

A stratégiai zajtérképeket ötévente felül kell vizsgálni, és adott esetben módosítani kell, majd azok tükrében cselekvési terveket kell kidolgozni. A nyilvánosság tájékoztatása követelmény, az uniós országoknak biztosítaniuk kell azt, hogy a nyilvánossággal eszmecserét folytassanak, és az eredményeket figyelembe vegyék, mielőtt jóváhagyják a cselekvési terveket. Ehhez biztosítani kell, hogy a stratégiai zajtérképek és a cselekvési tervek rendelkezésre álljanak, és eljuthassanak a nyilvánossághoz az irányelv előírásai és a környezeti információkhoz való nyilvános hozzáférésre vonatkozó uniós szabályokkal összhangban.

---

⁶ Polgári jogi felelősségi szabályok, szomszédjogi szabályok, esetleg birtokvédelmi eljárás oldhatja meg a szomszéd által okozott zajok kérdését, illetve a csendháborítás szabálysértése alkalmas az ilyen zajkeltő magatartás szankcionálására.

A Bizottság összegyűjti a stratégiai zajtérképekből származó információkat és a cselekvési tervek összefoglalóit, majd az Európai Környezetvédelmi Ügynökség⁷ segítségével köteles kifejleszteni egy digitális információcserére szolgáló mechanizmust. A Bizottság az irányelv végrehajtásáról ötévente összefoglaló jelentést nyújt be az Európai Parlamenthez és a Tanácshoz. Az uniós országok zajtérképei és cselekvési tervei is megtalálhatók az Európai Környezetvédelmi Ügynökség Report-Net rendszerében,⁸ ami egy olyan „adattár”, illetve információs rendszer, amely az uniós országok által rendelkezésre bocsátott, a környezeti zajjal kapcsolatos információkat és adatokat tartalmazza. Az Európai Bizottság 2008-ban elindította egy közös zajértékelési módszertani keret kidolgozását a Közös Kutatóközpontja által irányított *Közös zajértékelési módszerek az EU-ban* (CNOSSOS) projekten keresztül.⁹ Eredményként azonos indikátorokkal összeállított zajtérképek és intézkedési tervek készültek az EU-n belül, és az egységes zajértékelési módszer 2018. év végi kidolgozása lehetővé teszi a 2022-es zajtérképek még konzisztensebb elkészítését.

II.3.3. A zaj és rezgés elleni védelem szabályozása a magyar jogban

II.3.3.1. A Kvt. általános szabályai

A zaj és rezgés elleni védelem kérdésköre egyrészt a zajt és rezgést okozó létesítmények, valamint termékek kibocsátási értékeinek meghatározását és korlátozását, másrészt az egyes területeken megengedhető zajterhelés meghatározását jelenti. A környezet védelmének általános szabályairól szóló 1995. évi LIII. törvény (a továbbiakban: Kvt.) a II. fejezetében helyezte el a zaj és rezgés elleni védelem szabályait. A Kvt. *A környezeti elemek védelme és az elemeket veszélyeztető tényezők* című II. fejezetében közös szabályokat ír elő, és keretszabályozást nyújt a zaj és rezgés elleni védelem terén,¹⁰ amit egyéb jogszabályok hivatottak tartalommal megtölteni. Az Európai Unió prioritásként kezeli a zaj és rezgés elleni védelem kérdéskörét, a környezeti zaj értékeléséről és kezeléséről szóló 2002/49/EK irányelv hazai jogrendbe illesztése törvényi szinten a Kvt. módosításával, kormányrendeleti szinten pedig technikailag a környezeti zaj értékeléséről és kezeléséről szóló 280/2004. (X. 20.) Korm. rendelettel, műszaki-módszertani kérdésekben pedig miniszteri rendeleti szinten a stratégiai zajtérképek, valamint az intézkedési tervek készítésének részletes szabályairól szóló 25/2004. (XII. 20.) KvVM rendelettel valósult meg, és 2007 óta kiegészült a

⁷ Az Európai Parlament és a Tanács 401/2009/EK rendelete (2009. április 23.) az Európai Környezetvédelmi Ügynökségről és az európai környezeti információs és megfigyelő-hálózatról hozta létre e szervet. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/?uri=celex:32009R0401>· Összefoglalóan lásd: <https://www.eea.europa.eu/hu/about-us/who>.

⁸ EIONET Portal: <https://www.eionet.europa.eu/reportnet>.

⁹ *Common Noise Assessment Methods in Europe (CNOSSOS-EU)*. JRC Reference Report, EUR 25379 EN. Luxembourg: Az Európai Unió Kiadóhivatala, 2012, ISBN 978-92-79-25281-5.

¹⁰ Lásd a Kvt. 31. és 33. §§-ait.

környezeti zaj és rezgés elleni védelem egyes szabályairól szóló 284/2007. (X. 29.) Korm. rendelet rendelkezéseivel.¹¹

A Kvt. II. fejezetében a jogalkotó a környezeti elemek közt a föld, a víz, a levegő, az élővilág, az épített környezet, a veszélyes anyagok és technológiák elleni, a hulladékok környezetre gyakorolt hatása elleni, a zaj és rezgés elleni és a sugárzások környezetre gyakorolt káros hatásai elleni védelmet nevesíti. A környezeti elemek egységes védelme érdekében minden környezeti elemet önmagában, a többi környezeti elemmel alkotott egységben és az egymással való kölcsönhatás figyelembevételével kell védeni. Igénybevételüket és terhelésüket ennek megfelelően kell szabályozni. A környezeti elemek védelme egyaránt jelenti azok minőségének, mennyiségének és készleteinek, valamint az elemeken belüli arányok és folyamatok védelmét. Valamely környezeti elem igénybevételének, illetve terhelésének megelőzése, csökkentése vagy megszüntetése céljából nem engedhető meg más környezeti elem károsítása, szennyezése.¹² A környezeti zaj és a rezgés elleni védelem kiterjed mindazon mesterségesen keltett energiakibocsátásokra, amelyek kellemetlen, zavaró, veszélyeztető vagy károsító hang-, illetve rezgésterhelést okoznak. E védelmet olyan műszaki és szervezési módszerekkel kell megoldani, mint *a)* a zaj- és a rezgésforrások zajkibocsátásának, illetve rezgésgerjesztésének csökkentése; *b)* a zaj- és rezgésterhelés növekedésének mérséklése vagy megakadályozása; *c)* a tartósan határérték felett terhelt környezet utólagos védelme. A környezeti zajjal leginkább terhelt területek zajcsökkentését, a zajjal még nem terhelt területek kedvező állapotának megőrzését – a külön jogszabály alapján – stratégiai zajtérképekre épülő intézkedési tervek végrehajtásával kell megvalósítani.

A környezet védelme érdekében meg kell határozni a környezeti elemek mennyiségi és minőségi értelemben elérendő célállapotát, amely a környezet állapotának, mennyiségi és minőségi jellemzőinek feltárását, terhelhetősége és igénybevétele mértékének, továbbá elérendő állapotának (célállapot) meghatározását jelenti, figyelembe véve a népesség egészségi állapotának mutatóit is. A környezeti elemeknek vagy azok rendszerének a veszélyeztető hatások elleni védelme érdekében védelmi övezetek jelölhetők ki. A védelmi övezetekben – külön jogszabályok rendelkezése alapján – egyes tevékenységek korlátozása vagy tilalma, építési, anyagfelhasználási, területhasználati korlátozások és tilalmak, illetőleg rendszeres mérési és megfigyelési kötelezettségek rendelhetők el. A védelmi övezetek kijelölésénél előírás, hogy a környezetveszélyeztetés csökkentése érdekében a veszélyforrás jellegéhez igazodó védőterületet, illetőleg védőtávolságot kell kijelölni, melynek esetleges megvalósítási költségeit (ha ahhoz a települési viszonyok bármilyen megváltoztatása szükséges, például építmény létrehozása) a felelősség arányában kell viselni. A környezeti elemek védelme, továbbá a környezetet veszélyeztető hatások elleni védelem

¹¹ Egyéb szakspecifikus szabályozás: 27/2008. (XII. 3) KvVM-EüM együttes rendelet, 93/2007. (XII. 18.) KvVM rendelet, 66/2005. (XII. 22.) EüM rendelet, 43/2002. (VIII. 12.) HMKvVM együttes rendelet, 49/1999. (XII. 29.) KHVM rendelet, 176/1997. (X. 11.) Korm. rendelet, 18/1997. (X. 11.) KHVM-KTM együttes rendelet, 6/1990. (IV. 12.) KöHÉM rendelet.

¹² Kvt. 13. §.

érdekében igénybevételi, kibocsátási, valamint szennyezettségi határértékeket kell megállapítani, mely határértékek megállapítása során figyelembe kell venni a környezet tényleges és elérendő célállapotát is.

A Kvt. kifejezi, hogy a környezeti elemek védelmére, továbbá a környezetet veszélyeztető hatások elleni védelemre vonatkozó átfogó szakterületi szabályokat külön törvények, illetve kormányrendeletek szabályozzák, mely körben kiemelhető a környezeti zaj értékeléséről és kezeléséről szóló 280/2004. (X. 20.) Korm. rendelet, valamint a környezeti zaj és rezgés elleni védelem egyes szabályairól szóló 284/2007. (X. 29.) Korm. rendelet. Az eljáró szervek tekintetében a Kvt. a környezet védelmének jogi szabályozását, a környezet védelmével összefüggő jogok és kötelezettségek megállapítását és megtartásuk ellenőrzését, továbbá a környezet védelmének tervezését és irányítását az állam és a helyi önkormányzat szerveire bízta.¹³ A Kvt. szabályain túlmenően a zajvédelem helyi szabályozását önkormányzati rendelet is előírhatja a közösségi együttélési szabályok szerint, és az előírások megsértése esetére bírságot állapíthat meg. Ezen felül a csendháborítás szabálysértése szankcionálja a zajjal járó magatartásokat.¹⁴

A települési önkormányzatoknak környezetállapot-értékelést kell készítenie a környezeti zajra vonatkozóan – a külön jogszabályban meghatározott területekre, létesítményekre, és az ott előírtak szerint – stratégiai zajtérkép alapján.¹⁵ A Kormányrendeletben állapítja meg a Kvt. részletszabályait; így többek közt a települési önkormányzat polgármesterének és jegyzőjének részletes környezetvédelmi államigazgatási hatáskörét, a környezetvédelmi bírságok fajtáit és mértékét, megállapításának módját, a hatásterület meghatározásának szabályait; az egységes környezeti hatásvizsgálati és környezethasználati engedélyezési eljárás részletes szabályait,¹⁶ vagy a környezeti zaj mérséklésének feltételeit megteremtő stratégiai zajtérképek, valamint az erre épülő intézkedési tervek készítésére kötelezettek körét, azok tartalmi követelményeit, elkészítésük határidejét, továbbá az ezzel kapcsolatos eljárás és adatszolgáltatás rendjét.

II.3.3.2. A 280/2004. (X. 20.) Korm. rendelet

A környezeti zaj értékeléséről és kezeléséről szóló 280/2004. (X. 20.) Korm. rendelet (a továbbiakban: Korm. rendelet1) a zaj értékelésére és kezelésére, valamint az ezzel kapcsolatos adatszolgáltatásra vonatkozik. A Korm. rendelet hatálya kiterjed

¹³ Kvt. 37. § (1) bek.

¹⁴ A szabálysértésekről, a szabálysértési eljárásról és a szabálysértési nyilvántartási rendszerről szóló 2012. évi II. törvény 195. § (1) bekezdése szerint, aki lakott területen, az ott levő épületben, vagy az ahhoz tartozó telken, tömegközlekedési eszközön, továbbá természeti és védett természeti területen indokolatlanul zajt okoz, amely alkalmas arra, hogy mások nyugalma, illetve a természeti vagy a védett természeti értéket zavarja, szabálysértést követ el. Az idézett jogszabályhely értelmében az indokolt zaj nem alapoz meg szabálysértést, ilyen például a lakásfelújítás zaja.

¹⁵ Kvt. 46. § (4) bek.

¹⁶ Lásd 314/2005. (XII. 25.) Korm. rendelet.

Budapest és vonzáskörzete, a 100 000-nél több lakosú városok közigazgatási területén belül a fő és egyéb közlekedési létesítmények, illetve az üzemi létesítmények, a fő közlekedési létesítmény által a külön jogszabály szerinti beépítésre szánt területeken, továbbá a zajvédelmi szempontból fokozottan védett területeken keltett zaj értékelésére és kezelésére, valamint az ezzel kapcsolatos adatszolgáltatásra. A rendelet hatálya nem terjed ki a Magyar Honvédség területén végzett katonai tevékenységek közben keletkező zaj értékelésére és kezelésére, valamint az ezzel kapcsolatos adatszolgáltatásra.

Fogalommeghatározásai közül kiemelendő a környezeti zaj, ami a közúti, a vasúti és a légi közlekedésből, valamint a külön jogszabály hatálya alá eső tevékenységekből származó káros hatású kültéri zajt jelenti. Káros hatásnak minősül a zajnak az emberi egészségre gyakorolt kedvezőtlen hatása. A zajjellemző a környezeti zaj leírására szolgáló, a káros hatással arányos fizikai mennyiség. A jogszabály megkülönböztet napi (L_{den}), napközbeni ($L_{napközi}$), esti (L_{este}) és éjjeli ($L_{éjjeli}$) zajjellemzőt. A Korm. rendelet¹ szerint terheléshatás a zajjellemző és a káros hatás közötti összefüggés; míg csendes területnek minősül a települési önkormányzat képviselő-testülete által, külön jogszabály szerint kijelölt, zajvédelmi szempontból fokozottan védett terület, illetve zaj ellen fokozott védelmet igénylő létesítmények körül kijelölt csendes övezet. Fő közlekedési létesítmény a nagy forgalmú közút, nagy forgalmú vasút és fő repülőtér együttesen.

A jogszabály előírja, hogy a kötelezett önkormányzatnak és a fő közlekedési létesítmény kötelezettjének stratégiai zajtérképet kell készítenie. A stratégiai zajtérkép áll egyrészt a zajterhelési zajtérképből (meghatározott időablak szerinti zajterhelés zajszint-övezetekkel és zajszintgörbékkel) másrészt a konfliktustérképből (zajterhelés és küszöbértékek összehasonlító adatállománya). Az elkészült stratégiai zajtérképet a környezetvédelmi hatóság hagyja jóvá, és a környezetvédelemért felelős miniszter által vezetett minisztérium a hivatalos honlapján közzéteszi. A véglegesített stratégiai zajtérképet öt évente felül kell vizsgálni, és szükség szerint módosítani kell. Szakértői általi intézkedési tervben kell meghatározni azokat a zajcsökkentési vagy más, a zaj elleni védelmet célzó műszaki, szervezési, településrendezési megoldásokat és egyéb intézkedéseket (például hatósági eljárás kezdeményezését), amelyekkel megakadályozható a zaj növekedése azokon az önkormányzat által kijelölt csendes területeken, a zajtól védendő vagy védelemre szánt területeken, ahol a zajjellemzők megfelelnek a következő stratégiai küszöbértékeknek vagy nem haladják meg azokat (a stratégiai zajtérképek alapján feltárt problémák értékelése, a fejlesztésre szoruló helyzetek feltárása; a korábban végrehajtott és előkészítés alatt álló zajcsökkentési intézkedések és stratégia megadása; pénzügyi stratégia, a közvélemény tájékoztatása stb.). Az intézkedési terv és a zajtérképek készítésének részletes módszertani szabályait a 25/2004. (XII. 20.) KvVM rendelet tartalmazza. Itt olyan speciális eljárásbeli kérdések is szabályozásra kerülnek, mint például a domborzati hangvisszaverődés, vagy az, hogy a zajtérkép elkészítésének céljait szolgáló zajterhelés mérésénél a mérési pontnak legalább 1,5 méterrel a talajszint felett kell lennie.

A Korm. rendelet¹⁷ előírja, hogy a környezetvédelemért felelős miniszter által kijelölt, az irányítása alatt álló költségvetési szerv vagy a tulajdonosi joggyakorlása alatt álló gazdálkodó szervezet köteles a 100 ezer főnél magasabb lakosságszámú települések stratégiai zajtérképének elkészítésére, mely feladatra a szaktárca vezetője 2017 júniusában a Herman Ottó Intézet Nonprofit Kft.-t jelölte ki. A stratégiai zajtérkép nemcsak egyszerűen egy térkép, hanem egy olyan információs adatbázis, amelyet nem mérések alapján, hanem a közúti, a vasúti, és a légi közlekedés, valamint az IPPC¹⁸-üzemek zajkibocsátását meghatározó paraméterek figyelembevételével, modellszámítással állítanak elő.¹⁹

II.3.3.3. A 284/2007. (X. 29.) Korm. rendelet

A környezeti zaj és rezgés elleni védelem egyes szabályairól szóló 284/2007. (X. 29.) Korm. rendelet (a továbbiakban: Korm. rendelet2) hatálya azokra a tevékenységekre, létesítményekre terjed ki, amelyek környezeti zajt, illetve rezgést okoznak vagy okozhatnak. De nem terjed ki a kizárólag közterületen megtartott, alkalmi rendezvényekre, a munkahelyi zaj és rezgés által okozott foglalkoztatási veszélyre, a magánszemélyek háztartási igényeit kielégítő tevékenységre, közlekedési járműveken belüli zajra és rezgésre, az egészségügyi mentési tevékenységre, a tűzoltási feladatok, a műszaki mentés és bűnüldözési tevékenység által keltett zajra és rezgésre, a vallási tevékenység végzésére, a gyülekezési jogról szóló törvény hatálya alá tartozó rendezvényekre. Általános szabály, hogy tilos a védendő környezetben veszélyes mértékű környezeti zajt vagy rezgést okozni. Ilyen az a környezeti zaj, amely meghaladja a kibocsátási vagy a terhelési határértékek jogszabályban előírt mértékét. A kibocsátási vagy a terhelési határértékek túllépését a zaj- és rezgésterhelési határértékekről szóló külön jogszabályban meghatározottak szerint kell jelentősnek minősíteni. A kijelölt környezetvédelmi hatóság a zajvédelmi követelmények ellenőrzése érdekében mérést, számítást, vizsgálatot végezhet vagy végeztethet, illetve mérés, számítás végzésére kötelezheti a zajforrás üzemeltetőjét.

Zaj- és rezgésvédelmi ügyekben a hatósági jogkört a települési önkormányzat jegyzője (a főváros esetében a kerületi önkormányzat jegyzője, a Fővárosi Önkormányzat által közvetlenül igazgatott terület tekintetében a fővárosi főjegyző gyakorolja) a Korm. rendelet2 mellékletében felsorolt tevékenységek (vendéglátás, sport, művészeti szórakoztató tevékenység, építési tevékenység stb.) a védendő épületek védendő helyiségeinek belső terére előírt zajvédelmi követelmények teljesítésére vonatkozó ügyekben, valamint a védendő épületek védendő helyiségeinek belső terére

¹⁷ Korm. rendelet1, 1. § (3) bek.

¹⁸ Integrated Pollution Prevention and Control (IPPC), magyarul Integrált Szennyezés-megelőzés és Csökkentés, melyről az Európai Parlament és a Tanács ipari kibocsátásokról szóló 2010/75/EU irányelve (Industrial Emissions Directive – IED) rendelkezik. Ez alapján a környezetvédelmi szabályozásnak integráltan kell vizsgálnia egy folyamatnak a környezetre mint egészre gyakorolt hatását, tehát az ipari létesítmény egészének környezetre gyakorolt hatása képezi a szabályozás tárgyát, lásd: <https://ippc.kormany.hu/>.

¹⁹ A magyarországi zajtérképek a <http://www.zajterkepek.hu/> oldalon érhetők el.

előírt rezgéskövetelmények teljesítésére vonatkozó ügyekben. A területi környezetvédelmi hatóság gyakorolja a hatósági jogkört az előzőekben nem említett minden egyéb létesítmény, berendezés és tevékenység felett, továbbá valamennyi előzetesvizsgálat-köteles, környezetihatásvizsgálat-köteles vagy egységes környezethasználati engedély-köteles tevékenység zaj- és rezgésvédelmi ügyében és a fokozottan zajos területekkel kapcsolatos eljárásokban. A honvédelmi és katonai célú építmények vonatkozásában a hatósági jogkört a környezetvédelmi feladatkörében eljáró Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Kormányhivatal gyakorolja.

A környezeti zajforrások határértékeinek meghatározása mellett kiemelendő a hatásterület szerepe, amely technikailag azt a területet jelöli, ahol a zaj hatása érződik. A környezeti zajforrás hatásterületének határa az a vonal, ahol a zajforrástól származó zajterhelés érzékelhető. A környezeti zajforrás hatásterületének lehatárolásakor azt a napszakot kell figyelembe venni, amely alapján a legnagyobb hatásterület mérhető, illetve számítható. A környezeti zajforrás hatásterületét méréssel, számítással kell meghatározni. A környezeti zajforrás vélelmezett hatásterülete a környezeti zajforrást magában foglaló telekingatlan és annak határától számított 100 méteres távolságon belüli terület. A környezeti rezgésforrás hatásterülete az a terület, ahol a forrástól származó környezeti rezgés – külön jogszabályban meghatározott – rezgésterhelés-növekedést okoz. A környezetbe zajt vagy rezgést kibocsátó létesítményeket úgy kell tervezni és megvalósítani, hogy a védendő területen, épületben és helyiségben a zaj- vagy rezgésterhelés feleljen meg a zaj- és rezgésterhelési követelményeknek. A védendő területeket úgy kell kijelölni, hogy a külön jogszabály szerinti zajterhelési határértékek teljesüljenek. A védendő épületet, helyiséget úgy kell megtervezni és megépíteni, hogy a külön jogszabály szerinti belső téri zajterhelési határértékek a használatbavétel időpontjára teljesüljenek. A környezeti hatásvizsgálat szükséges az egységes környezethasználati engedély-köteles tevékenységek esetén, de ezen követelmények alól felmentés is kapható.

A Korm. rendelet² speciális szabályokat ír elő az üzemi vagy szabadidős zajforrásra, az építési zaj- és rezgésforrás működtetésére, a közlekedési vonalas létesítmény létesítése és üzemeltetése, a csendes övezet és a zajvédelmi szempontból fokozottan védett terület és a fokozottan zajos terület vonatkozásában. A környezeti zajt okozó üzemi vagy szabadidős zajforrás üzemeltetője például köteles a környezetvédelmi hatóságtól zajkibocsátási határértéket tartalmazó határozatot kérni, kivéve, ha a zajforrás hatásterületén nincs védendő tényező vagy az az üzemeltetőé. Az üzemi vagy szabadidős zajforrás által okozott zaj tekintetében a környezetvédelmi hatóság intézkedési terv készítését is előírhatja, mely tartalmazza a zaj csökkentésére tervezett intézkedéseket, azok ütemezését és várható eredményét. Ez az építési zajforrások esetében speciális akusztikai panelek kiépítését is jelentheti, de olyan esetekben, amikor a zajszint nem csökkenthető határértékre (például szennyvízkezelést végző létesítmény), fokozottan zajos területként jelölhető ki, és az intézkedési tervben megfelelő passzív védelem kialakítása biztosítható. A környezetvédelmi hatóság teljesítési határidőt írhat elő orvosolható hiányosságok esetén a rezgésterhelés okozója részére.

A környezetvédelmi hatóság a Kvt. szerinti környezetvédelmi bírságot, – azaz a zaj és rezgés elleni védelem témakörében – zaj- és rezgésbírságot szabhat ki a jogszabály által meghatározott esetekben, így a kibocsátási határértékek túllépése vagy jogszabályban, illetve hatósági határozatban foglalt kötelezettségek megszegése (adatszolgáltatási vagy változásbejelentési kötelezettségének elmulasztása) esetén. A zajbírságot a bírságot megállapító határozat véglegessé válásától számított 30 napon belül kell megfizetni. A zajbírság vagy rezgésbírság összegét a Korm. rendelet²⁰ mellékletében meghatározottak szerint kell megállapítani. A zajbírság és a rezgésbírság is 6 havonta ismételtethető. A Korm. rendelet²⁰ emellett zaj- és rezgésvédelmi szakértő kötelező megbízásának kötelező eseteit írja elő, így például többek közt a megfelelő passzív akusztikai védelem tervezéséhez szükséges. A joghatással járó zajmérés csak hitelesített és megfelelő pontossági osztályú zajmérő műszerrel végezhető, az eseti zaj- vagy rezgésmérésről mérési jegyzőkönyvet kell készíteni. Magyarország teljesítette az uniós irányelvek szerinti kötelezettségét, az elkészült stratégiai zajtérképek alapján az érintett települések önkormányzatai is megújították intézkedési tervüket.

II.3.4. Speciális zajvédelem, a termékek zajkibocsátása

Végezetül meg kell említeni az Európai Unió termékpolitikájának zajkibocsátással kapcsolatos, és az előzőekhez koherensen illeszkedő kérdéskörét. A zaj elleni védelem intézménye a termékekkel kapcsolatban oly módon jelenik meg, hogy az uniós szabályozás csak azon termékek szabad kereskedelmét engedélyezi az Európai Unión belül, melyek megfelelnek a zajvédelmi szabályokkal összehangolt feltételeknek. Ennek keretén belül uniós elvárás a zajtanúsítvány vagy ezzel egyenértékű megfelelőségi tanítvány, amely a termékek hangnyomásszintjét igazolja, de a forgalomba helyezésük vagy forgalomban tartásuk feltétele is. Különböző termékjelzéseket alkalmaznak, például a gépjárművekre, alkatrészekre, építőipari gépekre, de a zajt okozó berendezések és eszközök közé sorolhatók a háztartási eszközök is, melyek zajkibocsátási értékét a terméken elhelyezett zajcímke, illetve árucímke tartalmazza.²⁰ A magyar „Környezetbarát Termék” védjegy és az Európai Unió ökocímkéjének pályáztatása és odaítélése keretében is – természetesen a termék jellegéhez képest – figyelembe veszik a zaj elleni védelmet, mint tényezőt.

---

²⁰ 142/2001. (VIII. 8.) Korm. rendelet a háztartási gépek zajkibocsátási értékeinek feltüntető kötelezettségéről.